

KONKURS GEOGRAFICZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV-VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP SZKOLNY
21 października 2025 r. godz. 9.00

Uczennico/Uczniu:

1. Arkusz składa się z 22 zadań, na których rozwiązanie masz 90 minut.
2. Pisz długopisem/piórem – dozwolony jest czarny lub niebieski kolor tuszu.
3. Nie używaj ołówka ani korektora.
4. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu do tego przeznaczonym.
5. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz lub zaznacz inną odpowiedź.
6. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	40	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego		

Mapa do zadań od 1 do 4.

Na mapie zaznaczono trasę wyprawy Vasco da Gamy do Indii, która odbyła się w XV wieku.

TRASA WYPRAWY VASCO DA GAMY

Król. Hiszpanii i tereny kolonizowane przez Hiszpanów w XVI w.

Król. Portugalii i tereny kolonizowane przez Portugalczyków w XVI w.

Lądy i morza nieznane Europejczykom do końca XVI w.

Wyprawa Vasco da Gamy

Źródło: Zintegrowana Platforma Edukacyjna

Zadanie 1. (0–2)

Określ prawdziwość poniższych zdań dotyczących wyprawy Vasco da Gamy do Indii. Zaznacz **P**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **F**, jeśli jest fałszywe.

Po minięciu Wysp Zielonego Przylądka, a przed dotarciem do Kalikatu, wyprawa tylko raz opuściła strefę tropikalną.	P	F
W trakcie wyprawy żeglarze mogli obserwować górowanie Słońca wyłącznie po południowej stronie nieba.	P	F
Vasco da Gama po dopłynięciu do Indii nigdy nie wrócił do Europy.	P	F
Europejczycy wiedzieli o istnieniu Ameryki, gdy w 1498 roku Vasco da Gama dotarł do Indii.	P	F

Zadanie 2. (0–1)	
-------------------------	--

Spośród wymienionych poniżej regionów geograficznych podkreśl te dwa, do których dotarły statki z wyprawy da Gamy w drodze do Indii.

Kanał Mozambicki / Morze Andamańskie / Róg Afryki / Wyspy Kanaryjskie /

Zatoka Bengalska / Zatoka Gwinejska

Zadanie 3. (0–2)	
-------------------------	--

Europejczycy dowiedzieli się o istnieniu Australii dopiero na początku XVII wieku, choć ludzie zamieszkują ten kontynent od ponad 40 tys. lat.

- A. Podaj nazwę używaną przez Europejczyków zbiorczo w odniesieniu do rdzennych mieszkańców Australii (dziś także określanych mianem *australijskiej ludności rdzennej* lub *Pierwszych Narodów*).

.....

- B. Z którego europejskiego państwa pochodzili pierwsi odkrywcy kontynentu Australii?

.....

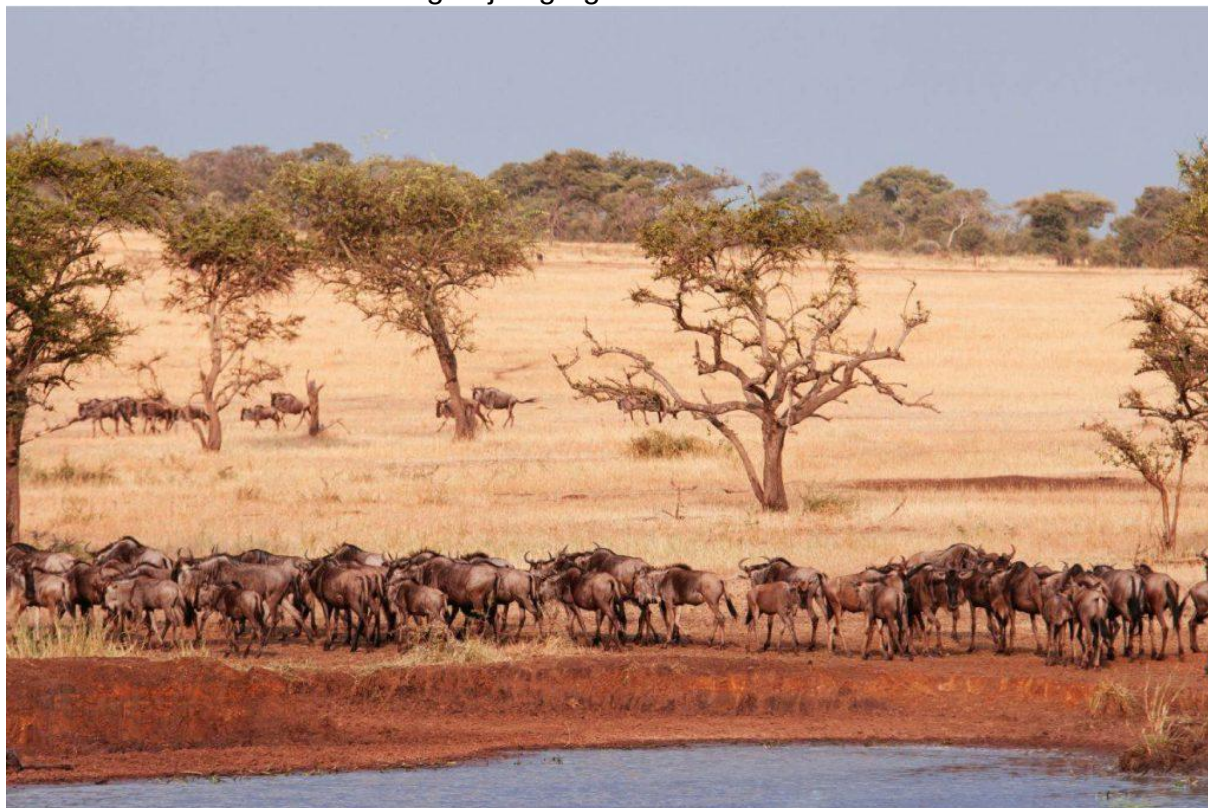
Zadanie 4. (0–3)	
-------------------------	--

W drugiej połowie XIX wieku wytyczono przebieg Międzynarodowej Linii Zmiany Daty. Uzupełnij zdania. Podkreśl właściwe sformułowania wybrane spośród podanych.

- A. Współcześnie Międzynarodowa Linia Zmiany Daty jest linią **prostą / łamaną** biegnącą przez **największy z oceanów / jedną z europejskich stolic**.
- B. Konieczność wyznaczenia Międzynarodowej Linii Zmiany Daty wynika z ruchu **obrotowego / obiegowego** Ziemi, i wymusza zmianę daty na wcześniejszą przy przecinaniu jej z półkuli **zachodniej na wschodnią / wschodniej na zachodnią**.
- C. O konieczności wyznaczenia takiej Linii jako pierwsi przekonali się w **XV / XVI** wieku żeglarze dwóch pierwszych wypraw dookoła świata odbytych pod banderami **Hiszpanii i Anglii / Portugalii i Niderlandów**.

Fotografia do zadań 5 i 6.

Na poniższej fotografii przedstawiono antylopy gnu po przejściu przez rzekę Grumeti w Tanzanii w trakcie wielkich migracji tego gatunku.

Źródło: <https://ngoteyawild.co.tz/where-to-see-the-wildebeest-migration/>

Zadanie 5. (0–3)

Przedstawione na powyższej fotografii migracje ssaków wymuszone są jednym z ruchów wykonywanych przez Ziemię. Podaj nazwę tego ruchu.

Następnie zaznacz trzy inne zachowania organizmów w świecie przyrody będące następstwem tego ruchu.

Nazwa ruchu:

A.	Niedźwiedzie grizzly i świstaki w Kanadzie zapadające w sen zimowy na kilka miesięcy w roku.
B.	Sosny na Syberii zrzucające najstarsze igły co 3-5 lat.
C.	Żurawie i dudki odlatujące z Polski na przełomie września i października.
D.	Żółwie zielone w południowym Atlantyku wykorzystujące do swych wędrówek prądy morskie.
E.	Lisy i nietoperze we Francji polujące głównie nocą.
F.	Wiśnie kwitnące w Tokio zazwyczaj na przełomie marca i kwietnia.

Zadanie 6. (0–2)	
-------------------------	--

A. Podaj nazwę trawiastej formacji widocznej na powyższej fotografii.

.....

B. Na rozległych obszarach w strefie umiarkowanej występuje również formacja trawiasta o charakterze strefowym.

Podaj regionalne nazwy tej formacji w:

- Ameryce Północnej –
- Ameryce Południowej –

Zadanie 7. (0–3)	
-------------------------	--

Poniżej przedstawiono flagę Ukrainy oraz fragment interpretacji jej symbolicznego znaczenia.

W jaki sposób Ukraińcy od XIX wieku objaśniali symbolikę kolorów swojej flagi?

Kolor niebieski nawiązuje do nieba i oznacza pokój. Kolor żółty symbolizuje kłosa zboża, plon, obfitość i bogactwo urodzajnej ziemi ukraińskiej.

Źródło: Muzeum Historii Polski, muzhp.pl/wiedza-on-line/flaga-ukrainy

Wyjaśnij związek między typową dla obszarów Ukrainy naturalną formacją roślinną (również kojarzoną z barwą żółtą) a klimatem i glebą. W wypowiedzi zawrzyj nazwy:

- **tej formacji roślinnej,**
- **typu klimatu wpływającego na jej wegetację,**
- **gleby strefowej, na której ona wzrasta.**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mapa do zadań 8 i 9.

Na mapie przedstawiono dwa warianty umownej północnej granicy Bałkanów. Literami A i B oznaczono dwie rzeki, wzdłuż których wytyczono tę granicę. Ponadto, literą C oznaczono pewne morze.

Źródło: Pomocnik Historyczny Polityki, polityka.pl/pomocnikhistoryczny/

Zadanie 8. (0–2)

Podaj nazwę rzeki A i jej dopływu B, na których oparto umowy przebieg północnej granicy Bałkanów zapożyczony od przyrody, a także nazwę morza oznaczonego literą C.

Rzeka A – i jej dopływ B –

Morze C –

Zadanie 9. (0–1)

Biorąc pod uwagę zarówno naturalną, jak i umowną granicę Bałkanów według powyższej mapy, wymień co najmniej trzy państwa położone na Półwyspie Bałkańskim, które mają dostęp do Morza Czarnego.

.....

Zadanie 10. (0–1)	
--------------------------	--

Wymień dwa spośród państw położonych na Półwyspie Bałkańskim, w których dominującą religią jest islam.

.....

Zadanie 11. (0–2)	
--------------------------	--

Podaj nazwy trzech obiektów fizycznogeograficznych zlokalizowanych na Bałkanach, których opisy umieszczono poniżej. Obiekty wybierz z podanych niżej.

Ararat / Balaton / Neretwa / Olimp / Prespa / Wardar

- A.** Jezioro to ma genezę tektoniczną i jest położone w górach. W przeszłości było we władaniu m.in. Bułgarów i Turków Osmańskich. Współcześnie – podobnie jak jezioro Bodeńskie na granicy Niemiec, Austrii i Szwajcarii – znajduje się w granicach trzech państw, spośród których jedno nie ma dostępu do morza. Zbiornik ma w najgłębszym miejscu ponad 50 m głębokości i jest trzecim największym pod względem powierzchni zbiornikiem wodnym na Półwyspie Bałkańskim po jeziorach Szkoderskim i Ochrydzkim.

Nazwa jeziora:

- B.** Rzeka ta przepływa przez stolicę państwa bałkańskiego, które w minionej dekadzie zmieniło swoją nazwę pod naciskami sąsiada z południa, u którego ów ciek uchodzi do Zatoki Termajskiej nad Morzem Egejskim. Rzeka ma długość 388 km i w przeważającej części swego biegu płynie na południe.

Nazwa rzeki:

- C.** Ten rozległy masyw górski stanowi najwyższe wzniesienie jednego z państw bałkańskich. W starożytności nadano mu status świętej góry, rzekomego domu bogów. Jego najwyższy szczyt osiąga prawie 3000 m n.p.m. i to tu wiosną najdłużej utrzymuje się pokrywa śnieżna. Masyw oddziela historyczną Macedonię od Tesalii.

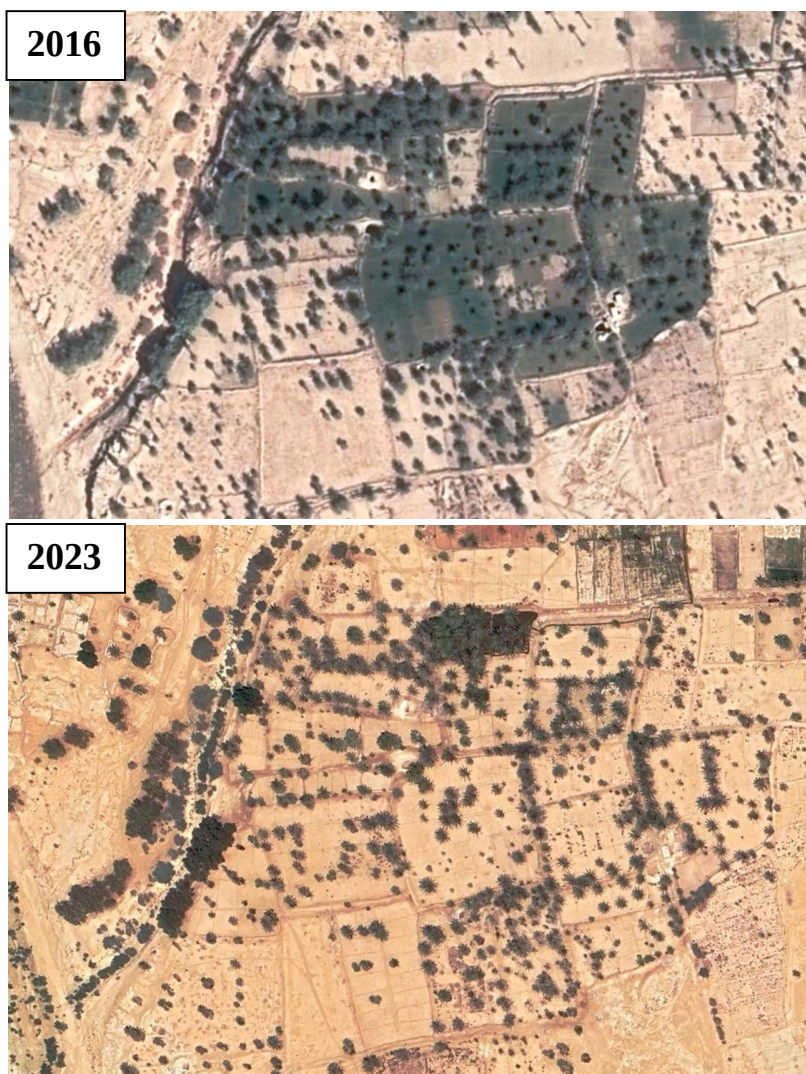
Nazwa masywu górskiego:

[illegible]

Strona 8 z 16

Zobrazowania satelitarne do zadania 13 i 14.

Poniższe zobrazowania satelitarne przedstawiają stan zagospodarowania rolniczego oazy Tafilalt w Maroku w latach 2016 i 2023 wynikający ze zmian zachodzących w środowisku geograficznym tego obszaru.

Źródło: Google Earth Pro

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ zdanie. Wskaż poprawną odpowiedź spośród podanych.

Najważniejsza w skali całego regionu przyczyna pustynnienia obszarów rolniczych w Afryce Północnej to

- A. masowa turystyka polegająca tu m.in. na organizowaniu wycieczek quadami i samochodami po pustyni.
- B. wypalanie traw przez rolników w celu użyznienia gleb użytkowanych w tym obszarze.
- C. globalne zmiany klimatu spowodowane m.in. przez nadmierną emisję gazów cieplarnianych do atmosfery.
- D. degradacja lokalnych gleb wskutek nadmiernej chemizacji i mechanizacji rolnictwa.

Zadanie 14. (0–2)	
--------------------------	--

Wskaż trzy społeczno-gospodarcze konsekwencje pustoszczenia obszarów Afryki Północnej, którego przykład został przedstawiony na zobrazowaniach satelitarnych.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Fotografia do zadania 15.

Na fotografii przedstawiono jeden ze sposobów przeciwdziałania pustoszczeniu stosowany przez Marokańczyków w oazie Tafilalt.

Źródło: <https://uk.m.wikipedia.org/>

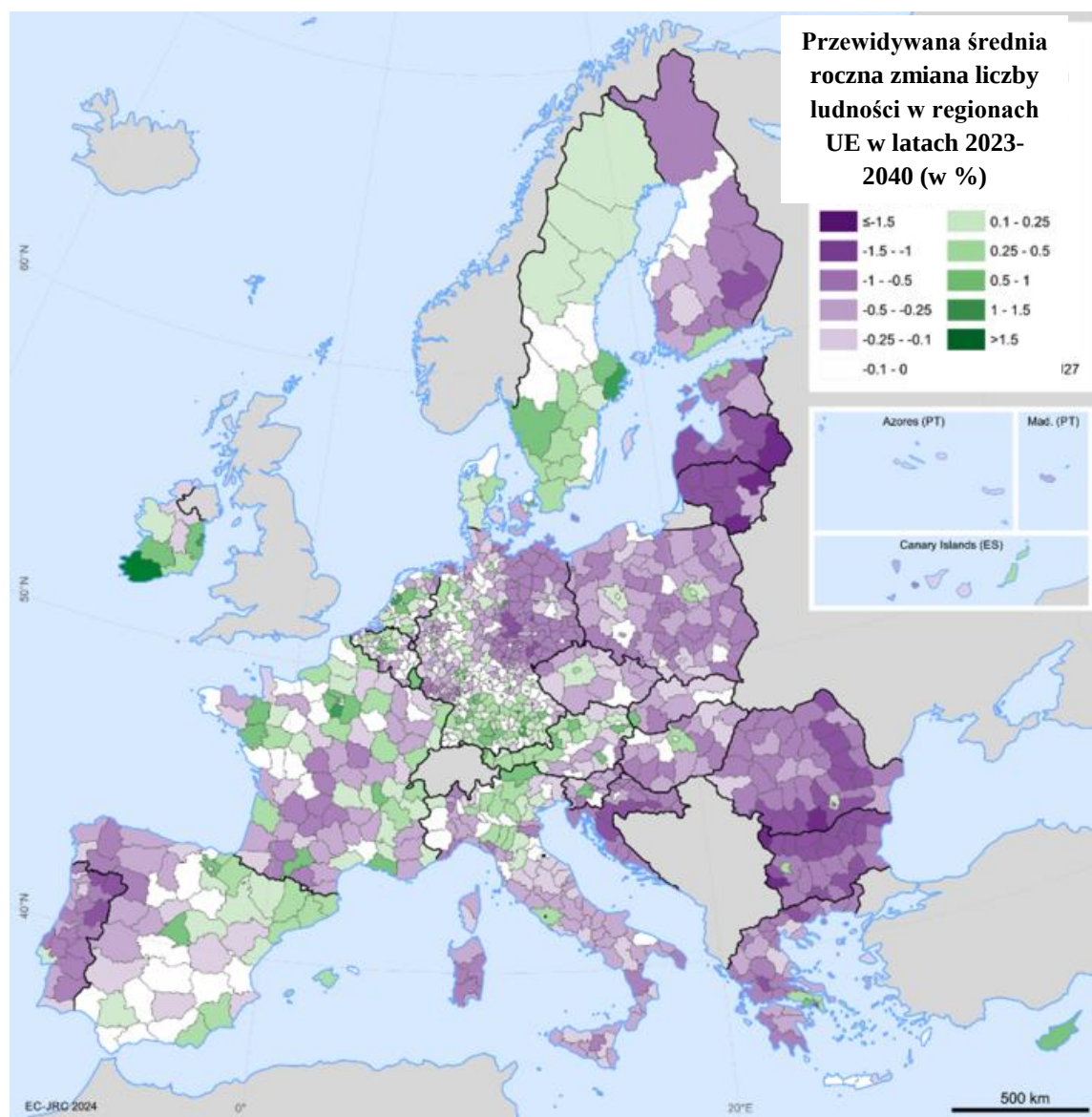
Zadanie 15. (0–2)	
--------------------------	--

Wskaż dwa sposoby przeciwdziałania pustoszczeniu – inne niż widoczne na fotografii montowanie płotów spowalniających transport eoliczny materiału skalnego.

1.
.....
2.
.....

Mapa do zadań 16 i 17.

Na mapie zaprezentowano przewidywaną średnią roczną zmianę liczby ludności w poszczególnych regionach Unii Europejskiej w latach 2023-2040 wyrażoną w %.

Źródło: Komisja Europejska, joint-research-centre.ec.europa.eu

Zadanie 16. (0–1)

Spośród wymienionych poniżej regionów geograficznych podkreśl te trzy, w których w najbliższych latach prognozuje się ubytek populacji.

Bawaria / Dalmacja / Jutlandia / Katalonia / Korsyka / Kurlandia

Zadanie 17. (0–2)

Wskaż trzy negatywne następstwa gospodarcze prognozowanego wyludniania większości państw Europy.

1.
2.
3.

Fotografia do zadania 18.

Fabryka w Tuluzie, gdzie powstają największe na świecie samoloty pasażerskie.

Źródło: www.airlinereporter.com

Zadanie 18. (0–1)

Uzupełnij zdanie wybierając odpowiedzi spośród I, II i III oraz X, Y i Z.

Największy producent samolotów w Europie to przedsiębiorstwo	I	Boeing,	którego głównymi udziałowcami są rządy	X	Francji, Niemiec i Hiszpanii.
	II	Embraer,		Y	Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch.
	III	Airbus,		Z	Francji, Szwecji i Polski.

Zadanie 19. (0–1)	
--------------------------	--

Zaznacz dwa zdania charakteryzujące integrację państw w ramach członkostwa w Unii Europejskiej.

- A. Państwa przystępujące do organizacji zobowiązują się do przyjęcia wspólnej waluty (euro), jednak część państw nie jest objęta tym zobowiązaniem, a do krajów tych należą m.in. Polska, Szwecja i Norwegia.
- B. Większość państw członkowskich współtworzy obszar swobodnego przekraczania granic wewnętrznych, a pełnoletni obywatele tych państw mogą się poruszać między nimi bez konieczności wyrabiania paszportu.
- C. Pracownicy chcący podjąć pracę w innym państwie członkowskim organizacji są zwolnieni z płacenia podatków w tym państwie, ale obowiązujące w nim świadczenia socjalne wówczas im nie przysługują.
- D. Państwa członkowskie posiadają wspólną armię, której połączone siły stanowią największy komponent armii NATO, a każdy nowy członek Unii Europejskiej staje się obligatoryjnie członkiem Paktu Północnoatlantyckiego.
- E. Kraje lepiej rozwinięte wspierają finansowo kraje biedniejsze w ramach mechanizmu składek do wspólnego budżetu organizacji, z którego kraje słabiej rozwinięte otrzymują wyższe wypłaty niż kraje bogatsze, a największym biorcą tych środków od lat jest Polska.

Mapa do zadania 20.

Na mapie konturowej Półwyspu Bałkańskiego literą **Z** oznaczono państwo, które nie jest członkiem Unii Europejskiej, ale obowiązującą w nim walutą jest euro.

Źródło: <https://edubama.pl/>

Zadanie 20. (0–2)	
--------------------------	--

Półwysep Bałkański to obszar potencjalnego rozszerzania granic Unii Europejskiej.

- A. Podaj nazwę państwa oznaczonego literą **Z**:
- B. Na mapie literą **X** oznacz inne państwo, które nie jest w UE, ale obowiązuje w nim waluta euro.

Fotografie do zadań 21 i 22.

Poniższe fotografie wykonano w czterech stolicach państw graniczących z Polską.

Źródła: www.globtroter.pl, www.national-geographic.pl, www.thebettervacation.com, www.inventure.com

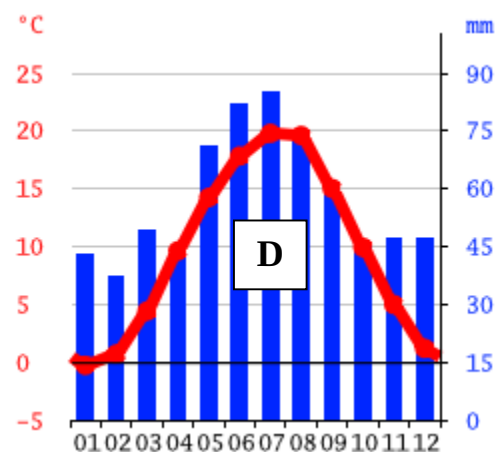
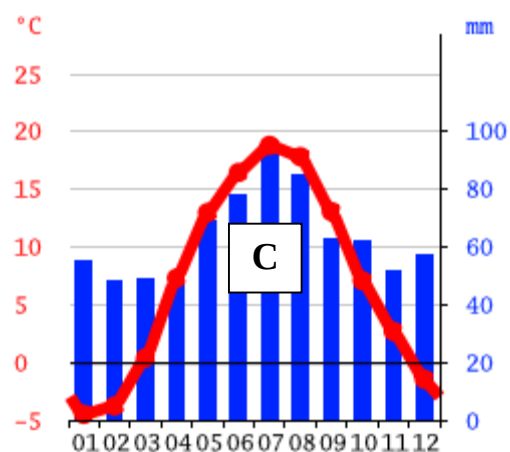
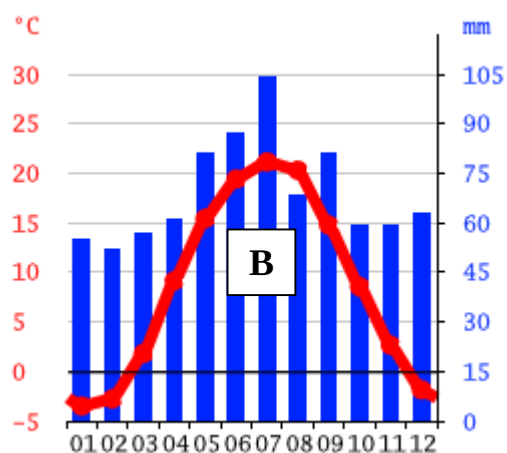
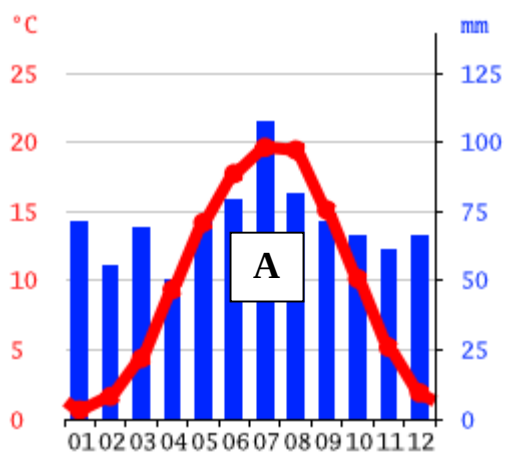
Zadanie 21. (0–2)

Uzupełnij tabelę. Podaj nazwy miast i państw przedstawionych na każdej fotografii.

Numer fotografii	Nazwa miasta	Państwo
I		
II		
III		
IV		

Zadanie 22. (0–1)

Poniższe klimatogramy (od **A** do **D**) przedstawiają roczny przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w czterech stolicach sąsiadów Polski. Uwaga, osie pionowe mają różną skalę.

Źródło: www.climate-data.org

Zaznacz literę, którą oznaczono klimatogram odpowiadający miastu, w którym 23 marca Słońce zajdzie najpóźniej.

A

B

C

D

Brudnopis